

Araştırma Makalesi / Research Article

Activity Design for Speech Language Awareness with Speech Text

Konuşma Metni ile Konuşma Dili Farkındalığına Dönük Etkinlik Tasarımı

Ahmet Benzer*

Geliş / Received: 09.12.2020

Kabul / Accepted: 11.08.2020

ABSTRACT: The purpose of speech education in Turkish Lesson Curriculum (MEB, 2019) is to raise individuals who can express themselves in their native language, convey their thoughts correctly, and are willing to speak. The activity of vocalizing a written text, which is used in special days, politicians' and official speeches in daily life, has been turned into an activity that will improve speech language awareness in this research. The activity was named as "speech text activity" for it is a design where the speaker students actively speak, and the others focus on the language of speech using the texts they have. While "reading from a written text" is included in the curriculum "speaking from a written text" isn't, neither curriculum nor textbooks. For this purpose, authentic videos were used in the research, which are transcribed and "speech text" was created, and an activity was designed to increase students' awareness of the language of speech. The activities prepared were implemented by four Turkish teachers in their classes. They expressed a positive opinion about the concept of the speech text is included in the speech order task, and the post-speech questions draw attention to the features of the speech language. It has been determined that students can distinguish the words which are in written text that accordance with the language of the speech from language of writing. As a result of the research, it was suggested that the concept of "speech text" should be included in the curriculum.

Keywords: Speech text, speech language, authentic video.

ÖZ: Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019) konuşma eğitiminin amacı, ana dilinde kendini ifade edebilen, düşüncelerini doğru bir şekilde aktarabilen, konuşmaya istekli bireyler yetiştirmek şeklinde yer alır. Günlük hayatta özel günlerde, resmî konuşmalarda ve siyasetçilerin konuşmalarında sıkça yer bulan yazılı bir metni seslendirme etkinliği bu çalışmada konuşma dili farkındalığını geliştirecek bir etkinliğe dönüştürülmüştür. Etkinlik, konuşmacı öğrencilerin aktif konuşma yaptığı diğer öğrencilerin ise ellerindeki metinleri kullanarak konuşma diline odaklandığı bir tasarım olduğu için "konuşma metni etkinliği" şeklinde adlandırılmıştır. "Yazılı bir metinden okuma yapma" öğretim programında yer alırken "yazılı bir metinden konuşma yapma" öğretim programında ve ders kitaplarında yer almaz. Bu amaçla çalışmada otantik videolar kullanılmış ve bu konuşmalar transkript edilip "konuşma metni" oluşturularak öğrencilerin konuşma diline yönelik farkındalıklarını arttırmaya yönelik etkinlik tasarımı yapılmıştır. Hazırlanan etkinlikler, dört Türkçe öğretmeni tarafından sınıflarında uygulanmıştır. Uygulama yapan Türkçe öğretmenleri "konuşma metni" kavramının yer almasını; konuşma sırası görevinin olmasını ve konuşma sonrası sorularıyla konuşma dili özelliklerine dikkat çekilmesine yönelik olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin, konuşma metnindeki konuşma diline uygun yazıya geçirilmiş kelimelerin yazı diline göre farklılıklarını yakaladıkları tespit edilmiştir. Araştırmada sonucunda "konuşma metni" kavramının öğretim programına girmesi önerilmiştir.

Anahtar sözcükler: Konuşma metni, konuşma dili, otantik video.

* Doç. Dr., ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3579-3699>. Marmara Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ahmetbenzer@gmail.com

Giriş

Araba sürmeyi öğrenmenin en iyi yolu, araba sürmektir. Temel dil becerilerini geliştirmenin de en iyi yolu da bu becerileri sık sık kullanmaktır. Günlük hayatta konuşma becerisi kullanılan bir beceri olsa da öğretim aşamasında bu becerinin daha etkin kullanımına odaklanılmakta ve konuşma dili farkındalığını arttırmak amaçlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programında (2019: 9) konuşma eğitiminin amacı “Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması.” şeklinde yer alır. Ancak programda konuşma becerisi yalnızca biçimsel (telaffuz, akıcılık, beden dili gibi) yönü ele alınırken bilişsel (eleştirel, yaratıcı gibi) yönüne değinilmemektedir.

Hâlbuki temel beceriler içindeki bilişsel beceriler 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, araştırma, karar verme şeklinde yer almaktadır (MEB, 2006: 5). Bunun yanı sıra bu beceriler temel dil becerilerinden konuşma becerisi içinde kısmen de olsa yer almıştır (MEB, 2006: 19-22):

- Olayları ve bilgileri *sıraya koyarak* anlatır.
- Konuşmasında *sebep-sonuç* ilişkileri kurar.
- Konuşmasında *amaç-sonuç* ilişkileri kurar.
- *Tekrara düşmeden* konuşur.
- *Atasözü, deyim ve söz sanatlarını* uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
- Konuşmasını içerik yönünden *değerlendirir*.
- Konuşmasını, sesini ve *beden dilini* kullanma yönünden değerlendirir.

Benzer şekilde şu an yürürlükte olan TDÖP’te (MEB, 2019: 3) de bu yaklaşım devam etmekte problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme, empati yapabilme gibi beceriler öne çıkmaktadır. Buna rağmen kazanımlara bakıldığında bu bilişsel becerilerin konuşma becerisine entegre edilmediği görülmektedir (MEB, 2019: 39):

- T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.*
- T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.
- T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.
- T.5.2.4. Konuşmalarında *beden dilini* etkili bir şekilde kullanır.
- T.5.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
- T.5.2.6. Konuşmalarında uygun *geçiş ve bağlantı ifadelerini* kullanır.
- T.5.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

Araştırmada tasarlanan etkinlik ile öğrencilerin konuşma dilini fark etmelerini sağlamak için konuşmaları yorumlama, değerlendirme, karşılaştırma, farklı bakış açıları geliştirme, eleştirme ve yaratıcılık becerilerini işe koşarak alternatif oluşturmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Günlük hayatta özel günlerde, resmî konuşmalarda veya siyasetçilerin konuşmalarında sıkça yer bulan yazılı bir metni seslendirme etkinliği bu araştırmada konuşma dili farkındalığını geliştirecek bir etkinliğe dönüştürülmüştür. Kâğıda bağlı

* Kazanımlar 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde aynı olup, konuşma stratejilerinin türleri değişmektedir.

konuşmalar, konuşmayı engelleyen eksik bilgiyi sunma, yanlış konuşmayı önleme, tekrara düşme gibi pek çok etkeni ortadan kaldırması sebebiyle tercih edilebilir.

Etkinliğin temel kavramları şu şekildedir:

Konuşma Dili

Konuşma dili ve yazı dili bir kâğıdın iki yüzü gibidir. Kayı (2006: 1) konuşmayı sözel ve sözel olmayan işaretlerin kullanıldığı etkileşimli bir süreç olarak açıklar. Konuşma dili, yazı diline çok benzemekle birlikte farklılık gösteren pek çok özelliği bulunmaktadır. Bunun sebebini Kıran (1996: 128) konuşma dilinin, yazıdan daha eski ve daha yaygın olmasına bağlar. Vendryes (2001: 17) konuşma dilini, dillerin en zengini olarak tanımlar. Baştürk'e göre (2004: 102) konuşma dilinin konuşmacıya sağlayacağı vurgu, mimik ve konuşma ortamından hareketle bazı durumların anlamlandırmaya olan katkılarını yazı dilinde bulmak oldukça zordur. Ayrıca Lyons (1983: 45) hiçbir yazı sisteminin konuşmada bulunan önemli ses yüksekliğini ve vurgu değişimlerini simgeleyemeyecek olması şeklinde belirtir.

Alanyazında standart konuşma dilinin özellikleri üzerine uzun tartışmalar yapılmıştır (Ergenç, 2002; Schroeder, 2002; Dursunoğlu, 2006). Tartışmalarda yazı dilinin konuşma diline yaklaştığı, konuşma dilinin sadece argo kullanımları içermediği, yazı dilinin büyük ölçüde konuşma dilini yansıtmadığı vb. özellikler üzerine yoğunlaşmıştır. Bygate (1987: 5) konuşma dilinin sadece akademik çalışmalarda veri sağlamak için kullanıldığını ancak öğretilmediğini belirtir ve bu durum konuşma dilinin argo olarak görülmesine bağlar. Konuşma için hedef gösterilen "standart dil" veya "edebî dil" becerinin kendisinden daha değerli görüldüğü için öğretimi de uygun görülmemiştir. Yazara göre konuşma dili yazı diline göre daha çok kullanıldığı için gayri resmi kullanımlara sahiptir.

Konuşma Dilinin Öğretimi

Konuşma becerisini geliştirmeye dönük etkinlikler genel olarak hazırlıklı veya hazırlıksız konuşmalar üzerinden yapılır. Hazırlıklı konuşmalar konferans, nutuk, sunum, sempozyum gibi yazılı bir metin üzerinden yapılan konuşmalardır. Hazırlıksız konuşmalar ise telefon görüşmeleri, adres sorma, alışveriş diyalogları, tanışma, teşekkür etme, tebrik etme gibi kabul edilir. Goh ve Burns'a göre (2012: 23) hazırlıklı konuşmalar, sınırlı bir çerçeve çizer; hazırlıksız konuşmalar ise bağlam dışı sınırlar oluşturmamıza imkân tanır.

Öğretmenler, konuşma becerisini geliştirmeye yönelik sınıfta neler yapıyor, sorusuna Ulum ve Taşkaya (2017: 96) öğretmenlerin en sık günlük bir olayı anlatırma, hikâye anlatırma, yanlış söylenen kelimeleri tekrar ettirme, okuduğunu anlatma yaptıklarını tespit etmişlerdir. Benzer ve Ünsal (2019: 657) da öğretmenlerin öğrencilerine hazırlıklı konuşma, güncel- ilgi çekici-serbest bir konuda konuşma, ders içi etkinliklerde söz hakkı verme, drama ve seslendirme çalışmalarına yer verdiğini tespit etmişlerdir. Alver ve Taşdemir (2017), konuşma eğitimi üzerine yapılan 54 yüksek lisans ve 18 doktora tezini incelemiş ve konuşma becerisinin öğretimi ve geliştirilmesi ile ilgili en çok "yaratıcı drama" yönteminin tercih edildiğini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Potur ve Yıldız (2016: 35) da konuşma becerisi üzerine yapılan tez ve makalelerde konuşma kaygılarını ortadan kaldırmak için en çok tercih edilen yöntem olarak "drama"nın kullanıldığını tespit etmişlerdir.

Otantik Videolar

Otantik materyaller öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları adres değişikliği beyan formu, iş başvuru formu, menüler, sesli mesajlar, radyo programları ve videolar gibi basılı, video biçiminde veya sesli materyaller olabilir (www.calpro-online.org). Otantik videolar özel olarak sınıfta kullanılmak amacıyla üretilmemişlerdir ancak gerçek hayata dair oldukları için öğrencilerin günlük dile karşı farkındalıklarını arttırmada oldukça faydalı öğrenme araçlarıdır.

Konuşma Metni

“Konuşma metni” etkinliğin en önemli parçasıdır. Konuşma metni, konuşma dilinin özelliklerinin birebir yazı diline yansıtılmasıyla oluşturulur. İçinde bol miktarda tekrarların ve konuşma dilini yansıtacak öğelerin (telaffuz özelliklerinin birebir yansıtıldığı kelimeler ve duraksama ifadeleri vb.) yer aldığı metinlerdir. Araştırma kapsamında transkript yapılan metinler konuşma diline uygun olarak yazıya geçirilmiş, konuşma dili özelliklerini yansıtan kelimeler altı çizili olarak verilmiştir. Bu aşamada aşağıdaki semboller kullanılmıştır:

1. İki nokta (:): Şaşkınlık, korku, endişe bildiren kelimelerde bir harf bazen birden fazla yazılabilir. Bu kelimelerin uzun okunacağına dair iki nokta işareti kullanılacaktır: *nane* > *na:ne*. İkinci olarak iki ünlü arasında bulunan ğ sesi kendinden öncesi ünlünün uzun okunmasını sağlar. Bu durumda da iki nokta kullanılacaktır: *oğlum* > *o:lum*.

2. Kesme işareti (*): Türkçede yumuşak ğ sesi, kendisinden önceki sesin uzun okunmasını sağlarken bazen bir tıkanıklığa yol açar: *ağaç* > *a'aç*. Bu sebeple burada iki nokta yerine kesme işareti kullanılacaktır. Ğ sesi, bazen de y sesine dönüşür. Bu kısımlarda ğ yerine y sesi kullanılacak: *eğitim* > *eyitim*.

3. Æ/æ harfi: Metinler yazıya geçirilirken düzeltme işareti yerine æ sembolü kullanılmıştır. Türkçede bazı harfler *a* ve *e* arasında telaffuz edilir. Bu sembol, *a* ve *e* arasında telaffuz edilen harfler için kullanılır: *dükkæn*.

Konuşma Dilinin Yazımı

Konuşma dilinin yazımında üç tür kullanımla karşı karşıya kalır. Birincisi İstanbul Türkçesi olarak da bilinir. 1911 yılında “Genç Kalemler”in *Yeni Lisan Hareketi* anlayışıyla kabul ettikleri bir madde “İstanbul Ağzı (konuşması) esas alınarak yeni bir yazı dilinin meydana getirilmesi” şeklinde idi. O tarihten günümüzde bu yaklaşım devam etmektedir. Buna göre “Geliyorum.” diye söylenip “Geliyorum.” diye yazılır.

İkincisi ise konuşma dilinde farklı söylenirken yazımında İstanbul Türkçesine uygun yazımı yapılır. Örneğin “Başlıcam.” diye konuşma dilinde geçen kelime yazı dilinde “Başlayacağım.” diye yazılır ya da “bir” kelimesinin “bi” şeklinde telaffuz edilmesi gibi. Bu araştırmada bu ikinci kullanımlar daha görünür kılınmış ve öğrencilerde bu noktada konuşma dilinin farkındalığını sağlanmak amaçlanmış, birinci kullanımı temsil eden yazı dili ile ikinci kullanımın karşılaştırılmasına ortam hazırlanmıştır.

Üçüncüsü ise yerel kullanımlarla sınırlı olup yazı diline aktarımlarında yine İstanbul Türkçesine uyması beklenir. Örneğin *başlır*, *gelek* gibi konuşulurken *başlıyor* veya *gelelim* şeklinde yazılır.

Konuşma dilinin nasıl yazıya geçirileceğindeki önemli nokta, konuşma dilini temsil ettiğinin ortaya konmasıdır. Bu noktada araştırmacıların konuşma dilini nasıl tanımladıkları önemlidir. Torkey (2006: 36-37), konuşma dilinin yazı diline göre daha öznel yapıları (yine de, tabii, doğru ya, ziyade gibi) içerdiğini ve duraksama, tereddüt, kesinti gibi tipik özelliklere sahip olduğunu belirterek konuşma dilinin belirttiği karakteristik özelliklerinin öğretim programlarında da yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Florez (1992: 2), konuşma becerisinin boyutlarının kelime bilgisi, dil bilgisi, telaffuz kullanımı, hazırlıksız konuşmalarda akıcılık ve anlaşılabilirlik olduğunu belirtmiştir. Benzer biçimde Ertürk ve Üstündağ (2007: 30) anlaşılabilirlik, dilbilgisi, kelime bilgisi ve konuşma akıcılığının vurgulanması gerektiğini belirtmiştir.

Buna göre etkinlik tasarımında konuşma dilinin yazıya aktarımında şunları dikkate alınmıştır: Telaffuz ayrımı; *yapıcam/yapacağım, *eyer/eğer, *aşaa/aşağı gibi; duraksama ifadeleri (ııı, şey); ses olayları (çifçi, süpriz); konuşma diline has deyimler (sucuk gibi terlemek vs.); yazı dilinde argo gibi görünen ifadeler (mızımızlanmak, trip atmak); ifade çeşitlilikleri (arkadaş, kanka, kardo, hacı, aga), yazı diline oranla çokça tercih edilen eksilti anlatımlar: “Eve öyle bir girdi ki...”, “Herkes okula...”.

Yöntem

Araştırma eylem araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Eylem araştırması, bir şeyin nasıl yürüdüğünü ortaya çıkarmak için düzenlenir. Amaç problemi çözme, değerlendirme veya hatta yeni fikirleri bulma ve nasıl çalıştığını anlamaktır (Johnson, 2014: 43). Bu araştırmada konuşma dili farkındalığını arttırmaya dönük bir etkinlik tasarlanmış, sonrasında nasıl çalıştığının anlaşılması ve sürecin değerlendirilmesi amacıyla ortaokul öğrencileriyle uygulaması yapılmıştır.

Araştırma Süreci

Araştırma sürecinin ilk aşamasında etkinlik tasarımı ve uygulama yönergesi hazırlanmıştır. Etkinlik tasarımı otantik videolar, videoların yazıya geçirilmesi ile oluşturulan konuşma metinleri, konuşma metinleri etrafında şekillenen konuşma öncesi, sırası ve sonrası yapılacaklara ve sorulara göre hazırlanmıştır. Etkinlik tasarımında yer alacak konuşma metni için otantik videolar yazıya geçirilmiştir. Etkinliklerde yer alacak görev ve sorular hazırlanırken Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) yer alan amaç ve kazanımlar dikkate alınmıştır. Tasarım tamamlandıktan sonra üç alan uzmanı ve dört Türkçe öğretmeni ile değerlendirilmiş ve etkinlikler son hâlini almıştır.

Etkinlik tasarımı yapılırken konuşma öncesi, sırası ve sonrası yapılacaklara yönelik bir uygulama yönergesi hazırlanmıştır. Uygulama yönergesi etkinliklerin sınıf içi uygulanmasını kolaylaştıracak maddelere ve hangi aşamanın neden bulunduğuna yönelik bir içeriğe sahiptir. Etkinlikleri ve uygulama yönergesini değerlendiren Türkçe öğretmenleri aynı zamanda etkinlikleri sınıflarında uygulamıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile etkinlikleri uygulayan öğretmenlerin sürece yönelik görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler kodlanmış, kodlamalardan belli temalara ulaşılmıştır. Araştırma sonrası öğrencilerin konuşma dili ile

yazı dili arasındaki ayrımlarını gösterebilmek adına öğrencilerden çalışma yaprakları toplanmıştır.

Etkinlik tasarımı

- Otantik video seçimi.
- Videoların sınıf seviyelerine göre yazıya geçirilmesi.
- Konuşma dili özelliklerinin konuşma metinlerine işlenmesi.
- Konuşma dili farkındalığına uygun olarak konuşma öncesi ve sonrası soruların ile konuşma sırası görevinin hazırlanması.
- Uygulama yönergesinin hazırlanması.

Etkinliklerin kontrol edilmesi ve uygulanması

- Hazırlanan etkinliklerin ve uygulama yönergesinin uzman görüşleri ile değerlendirilmesi.
- Dört farklı ortaokulda dört sınıf seviyesinde uygulanma yapılması.
- Öğrencilere konuşma ve yazı dili farkındalık formunun uygulanması.

Uygulama sonrası

- Öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmelerin yapılması.

Etkinliklerin güncellenmesi

- Uygulamalar sonrası etkinliklerin ve uygulama yönergelerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda güncellenmesi.

Şekil 1. Araştırma Süreci

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul'da görev yapan dört Türkçe öğretmenidir. Araştırmaya katılan dört Türkçe öğretmenin cinsiyet, mesleki tecrübe ve eğitim durumuyla bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Özellikler	Gruplar	Sayısı
Cinsiyet	Kadın	3
	Erkek	1
Mesleki Tecrübe	0-5	1
	5-10	3
	10-15	-
	15+	-
Eğitim Durumu	Lisans	-
	Yüksek Lisans	4

Veri Toplama Araçları

Hazırlanan etkinlikleri uygulayan öğretmenlere etkinliklerin işe yarar olup olmadığını tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından yedi soruluk bir yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Sorular otantik videolar, konuşma metinleri, etkinlik öncesi sorular ve konuşma sonrası şeklinde temalara ayrılmıştır. Form, 2 alan uzmanı ve dört Türkçe öğretmenine sunulmuş ve gelen her bir dönüt diğer katılımcıların dönütleri ile karşılaştırmalı form üzerine işlenmiş ve form güncellenmiştir. Öğrencilerin konuşma ve yazı

dili farkındalıklarını tespit edebilme adına boş bir kâğıda ellerindeki konuşma metnindeki yazı dilinden farklı kullanımları bulmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Her bir öğretmenin görüşleri Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 olarak kodlanmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar verilerden çıkarılan kodlar vasıtasıyla içerik çözümlemesi kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlere sorulan 7 soru ise etkinlik öncesi (a), sırası (b1, b2, b3) ve sonrasına (c1, c2, c3) olarak kodlanmıştır. Çalışmada kodlar, sıklıklarıyla birlikte tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Öğretmen görüşlerinin yanı sıra öğretmenlerin c3 sorusuna yönelik görüşlerini doğrulaması için öğrenci çalışma yaprakları da toplanmıştır.

Bulgular

Bulgular, etkinlik tasarımı, öğretmen görüşleri ve öğrenci çalışma yapraklarından oluşmaktadır:

Konuşma Metni Etkinliği Tasarımı

Etkinlik 3 aşamadan oluşmaktadır.

Konuşma Öncesi

Konuşma öncesinde, öğrencilerin konuşmaya yönelik akıl yürütmelerini sağlayacak iki farklı hazırlık sorusu vardır. Hazırlık sorularında amaç öğrencilerin konuya ilgilerini çekmek olduğu için soruların tek bir doğru cevabı yoktur. Öğretmen soruları sözlü olarak sınıfa yöneltir.

Konuşma Sırası

Bu aşamada konuşmacı öğrencilerin, öğretmenin ve dinleyici konumundaki öğrencilerin rolü farklıdır.

Öğretmenin rolü: Öğretmen konuşma metnini hazırlar (veya hazır edinir.). Konuşma metni iki parçadan oluşur. Öğretmen kendi kısmını elinde tutar; öğrenci kısmı için öğrenci sayısı kadar çoğaltır. Konuşmacı öğrencileri tahtada çıkartıp organize eder. Dinleyici öğrencileri konuşma metnine sadık kalmaları ve konuşma esnasında yapmaları gereken ödev hususunda uyarılarda bulunur. Bu görevin amacı dinleyicileri aktif tutup konuşma sürecine dâhil olmalarını sağlamaktır.

Konuşmacı öğrencilerin rolü: Öğretmenin dağıttığı fotokopiyi birkaç kez sessizce okur (Derse gelmeden önce öğretmen konuşma metnini dağıtırsa okula gelmeden önce mutlaka okur.). Derste video sessiz oynarken yeri geldikçe seslendirme yapar. Bunu yaparken elindeki konuşma metnini seslendirirken vurgu ve tonlamaya dikkat eder. Konuşanlar açısından beden dili, çoğunlukla cümle sonlarına doğru konuşmacının başını kaldırarak dinleyicilere bakması gibi işlevsel kullanılır. Konuşma sonrası soruları cevaplarlar.

Dinleyici öğrencilerin rolü: Dinleyici öğrenciler konuşmacıları dikkatle dinlerken aynı zamanda konuşma metnindeki görevini yerine getirmek zorundadırlar. Konuşma sırası için konuşmacıların dil özelliklerini, farklı kelime tercihlerini ve telaffuz odaklanırlar. Konuşma sonrasında ise konuşma sonrası soruları cevaplarlar.

Konuşma Sonrası

Bu aşama bilişsel boyutta öğrencilerin konuşma dili farkındalığını sağlama aşamasıdır. Konuşma sonrası sorular ile öğrencilerin konuşmaları yorumlama, anlama, değerlendirme, karşılaştırma, farklı bakış açıları geliştirme, eleştirme, alternatif bulabilme ve yaratıcılık yapmaları amaçlanmaktadır. Aşağıdaki 8 tip sorunun hepsi veya birkaçı öğrencilere yönlendirilir.

1. madde telaffuzdur. Bazı kelimelerin yazılışı ile okunuşu farklı olabilir. Bunun yanı sıra bir ifade konuşma dilinde yazı dilinden farklı olarak yer alabilir.

2. madde anlamadır. Belirtilen ifade ile anlatılmak istenen farklı olabilir.

3. madde beden dilidir. Yazı dilindeki noktalama işaretlerinin konuşma dilindeki karşılığı beden dilidir.

4. madde farklı kullanımları bulabilmedir. Burada öğrencilerin bir kelimeyi veya deyim alternatif bulmaları istenir.

5. madde eleştirmedir. Burada öğrenciler konuşmada belirtilen fikirleri olumlu-olumsuz ya da tarafsız bir bakış açısıyla ifade edebilirler.

6. madde alternatifleri bulabilmedir. Burada öğrenciler konuşmadaki bir ifadeyi daha iyi veya daha kısa nasıl ifade edeceklerine dair alternatifleri verirler.

7. madde yaratıcılıktır. Öğrenciler videodaki konuşmalardan hareketle empati kurarak kendi fikirlerini konuşmaya katarak taşıyabilirler.

8. madde karşılaştırmadır. Burada öğrenciler konuşmadaki iki ifadedeki benzerlik ve farklılıkları bulurlar.

Etkinliğe Dair Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerden etkinliklerle ilgili olarak etkinlik öncesi (a), sırası (b1, b2, b3) ve sonrasına (c1, c2, c3) dair öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Tablo 1. Konuşma Öncesine Dair

Kodlar	Sıklık
Konuşma öncesi sorularda öğrenciler isteklidir.	Ö1
Konuşma öncesi sorular öğrencileri metne hazırlamakta, motivasyonların arttırmakta ve günlük hayatla ilgili olduğu için öğrencileri istekli davranmaya yöneltmektedir.	Ö4 ve Ö3
Sorular öğrencilerin dikkatini çekmektedir.	Ö2

Konuşma öncesi soruları öğretmenler en çok öğrencileri metne hazırladığı gerekçesiyle olumlu bulmuşlardır.

Ö1: Uyguladığım sınıflarda öğrencilerin soruları cevaplamak için dört sınıftaki öğrencilerin de istekli olduklarını ve sorulara verdikleri cevapların nitelikli olduğunu gördüm. Ayrıca öğrencileri metne hazırlama ve motivasyonlarını artırma yönünden soruları yeterli buldum. Hazırlık aşamasını başarılı buluyorum.

Ö4: Hazırlık soruları özellikle 5 ve 6. sınıflarda konuya doğrudan girmenin önüne geçti yoksa hep bilgi tarzı sorular geleceğini zannediyorlar ve geriliyorlar. 7 ve 8. sınıflarda daha yaratıcı hazırlık soruları sormak lazım. Mesela hiç duymadıkları konular hakkında olabilir.

Ö3: Hazırlık sorularında 7 ve 8. sınıf öğrencileri görüşlerini sunmaya başladılar. 5 ve 6. sınıflarda soruları ilk sorduğumda neden böyle bir konuyu açtığımı anlayamadıkları için şaşırıldılar ve cevap vermek konusunda çekimser davrandılar ancak sohbet ilerledikçe daha rahat davranarak keyifle fikirlerini açıkladılar.

Ö2: Öğrenciler hep öznesini bul ya da anlamadığın kelimeyi bul soruları ile karşılaşacaklarını zannediyorlar. Özellikle 8. sınıflar bunlardan uzaklaşmak istiyor. Sorular kendi aralarındaki konuşmaya uygundu, hep böyle olsun, dediler.

Tablo 2. Konuşma Sırasına Dair

Kodlar	Sıklık
Video içerikleri öğrenciler için keyiflidir.	Ö1 ve Ö4
Seslendirme yapacak olmaları öğrencileri motive etmektedir.	Ö2 ve Ö3

Konuşma metinlerinin videolardan oluşması üzerine öğretmenler, öğrencilerin video içerikleri ve metinler üzerinden öğrencilerin seslendirme yapmasının etkinliklere öğrenci katılımını artırdığını belirtmişlerdir.

Ö1: 7 ve 8. sınıflarda etkinliğin uygulamasını anlattığımda kafaları biraz karışmıştı. Ayrıca ilk kez konuşma çalışması yapacakları için not alacaklarını düşündüklerinden endişeliydiler; çünkü onlara göre ders kitaplarının yerine geçen şey ders kitaplarından daha sıkıcı olmalıydı mutlaka. 5 ve 6. sınıflarda videoların içeriğini çok beğendikleri için her biri katılmak istedi.

Ö4: Videoları çok sevdiler. Zaten hepsi günlük yaşamda da video seyrediyorlar. Farklı bir şekilde seyretme fikri hoşlarına gitti.

Ö3: 5, 6 ve 7. sınıflar buna bayıldı. Hem ezberlemek zorunda kalmadıkları için hem de doğal olacakları için sevdiler.

Ö2: Video ile hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap ettiği için çocuklar etkinlik boyunca keyif aldılar. Özellikle 5 ve 6. sınıflar etkinlikleri birkaç kez uygulamak istediler.

Tablo 3. Videoların İzletilmesine Dair

Kodlar	Sıklık
Metnin odak noktalarına dikkat çekmek için iki defa dinletilmiştir.	Ö1 ve Ö4
Sınıf seviyelerine göre izletilme sayısı değişmektedir.	Ö3 ve Ö2

Öğretmenler ders saatleri göz önünde bulduğunda videoların izletilmesi sayısının öğrenci dikkatini çekmek için iki kez ya da sınıf seviyesine göre izletilme sayısının değişebileceğini belirtmişlerdir.

Ö1: Video 7 ve 8. sınıflarda önce iki kez izletilmiştir. İkinci kez izletilmesinin sebebi, ilk kez böyle bir etkinlik uygulayan öğrencilerin metindeki odak noktaları fark etmelerine yardımcı olmaktır. Bunun ardından her iki sınıfta da bir grup ile uygulama yapılmış, bu uygulamanın çok nitelikli olmadığı görülünce video öğrencilere bir kez daha izletilmiştir. Bunu yapmanın amacı, öğrencilerin dikkatini videoda dikkat etmeleri gereken noktalara çekmektir.

Ö4: İlk dinlemede sadece konuya hâkim olurlar. İkinci kez ise ayrıntılara dikkat ediyorlar.

Ö3 5. sınıflarda iki kez gerekiyor, soruları cevaplayacakları için geriden geliyorlar. 6, 7 ve 8. sınıflarda bir kez yetiyorlar, içerikleri hatırlıyorlar.

Ö2: 5. sınıflarda 3 kez izlettirdim. Çocukların yaş seviyesi düşük olduğu için birden fazla izletme ihtiyacı duydum.

Tablo 4. Konuşma Metninin Seslendirilmesine Dair

Kodlar	Sıklık
İki kez öğrenciler tarafından seslendirildi.	Ö4 ve Ö3
Seslendirilme sayıları sınıf seviyesine göre değişmektedir.	Ö1 ve Ö2

Konuşma metinlerinin seslendirilmesi üzerine öğretmenler, genel olarak iki kez öğrenciler tarafından seslendirildiğini belirtirken diğer öğretmenler sınıf seviyesine göre bu sayının ve okuyacak kişinin değiştiğini belirtmişlerdir.

Ö4: 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanan etkinlik, öğretmen tarafından seçilen öğrenciler tarafından 2 kez seslendirildi.

Ö3: Her bir sınıf seviyesinde video da izlettirildiği için bir kez öğrencilere okutturulmuştur.

Ö1: 7 ve 8. sınıflarda öğrenciler tarafından bir kez okundu. 5 ve 6. sınıflarda önce öğretmen sonra öğrenciler olmak üzere iki kez okundu.

Ö2: 5. sınıflarda iki kez öğrenciler de istediği için seslendirmeler yapıldı, diğer üç sınıfta bir kez okuma yapıldı.

Tablo 5. Konuşma Sonrasına Dair

Kodlar	Sıklık
Kelime bilgisini geliştirmeye yönelik sorular	Ö2 ve Ö1
Öğrencilerinin deyim bilgisini geliştirecek sorular	Ö3
İfade çeşitliğini ele alan içerik soruları	Ö4

Konuşma sonrası sorular üzerine öğretmenler, en çok kelime bilgisini geliştirecek sorulara yönelik olumlu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra deyim bilgisi ile ifade çeşitliliğini ele alan sorular da öğretmenler tarafından olumlu görülmüştür.

Ö2: Öğrencilerim kelime bilgisi yönünden zayıf. Bu nedenle her bir etkinlikteki 3. soru kelime anlamına yöneldiği için kullanabilirim.

Ö1: Kelime bilmiyorlar, 3 ve 4. sorular bu yönleriyle iyi idi.

Ö3: Konuşma metninde geçen deyim yerine yeni bir ifade üretilmesini bekleyen sorular benim için oldukça önemliydi; çünkü öğrencilerimin bu soruyu cevaplarırken oldukça zorlandıklarını görmem beni oldukça şaşırttı.

Ö4: Son soruda siz ne dersiniz, bu ifadelerden başka neler kullanılır, diye soruluyordu. İfade zenginliğimizi bulmaları dilimizin farkına varmalarını sağladı.

Tablo 6. Etkinliklerin Sürelerine Dair

Kodlar	Sıklık
1 saatte uygulanabilme	Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4

Öğretmenlerin etkinliklerin Türkçe derslerinde uygulanabilmesine yönelik bir ders saatini yeterli görmüşlerdir.

Ö1: Ders öncesinde hazırlık yapılırsa bir saat.

Ö2: Bir ders saati yeterli.

Ö3: Toplam 40 dakika sürdü.

Ö4: Etkinlik için 40 dk. süre yeterli.

Tablo 7. Etkinliklerin Etkisine Dair

Kodlar	Sıklık
Günlük hayattan örnekler sunması	Ö4
Sadece konuşma becerisine yönelmesi	Ö3, Ö1 ve Ö2
Konuşma becerisine yeterli kaynağa ulaşılmaması	Ö2

Öğretmenler hazırlanan konuşma etkinliklerinin en çok konuşma becerisine yönelmesi yönüyle olumlu bulurken etkinliklerin günlük hayattan örnekler sunması ve konuşma becerisine yönelik ellerinde kaynak bulunmaması nedenleriyle olumlu bulduklarını belirtmişlerdir.

Ö4: Konuşma dilinin farkına varırlarsa kelime anlamlarının ve cümlelerin anlamlarının da farkına varıyorlar yoksa günlük dilin zenginliğine varamıyorlar.

Ö3: Konuşma becerisine yönelik zaten etkinlik yok denecek kadar az. Bir de zaten var olanlar da arada kaynayacak şekilde ele alıyor konuşmayı.

Ö1: Etkinlikte konuşma metni ve bu metni destekleyen bir video ile konuşma uygulaması yapılması, bu etkinliğin en kullanışlı yönüydü. Böylelikle doğrudan konuşma becerisinin gelişimine odaklanılabiliyor ve bu da konuşma becerisinin gelişmesi hususunda sonuç almayı kolaylaştırıyor, diye düşünüyorum.

Ö2: Materyallerinin ve ders akışının açık ve anlaşılır şekilde öğretmene kılavuzluk etmesi.

Konuşma Dili Farkındalığına Dönük Öğrenci Çalışma Yaprakları

Etkinlikte konuşmacı öğrenciler, konuşurken diğer öğrenciler ellerinde konuşma metni üzerinde işaretlemelerde bulunmuşlardır. Uygulamayı yapan öğretmen öğretmenler öğrencilerinden konuşma metnine bakarak bir kâğıda konuşma diline göre yazılmış kelimeleri bulmalarını ve bu kelimelerin karşılıklarını yazı dilindeki karşılıklarını yazmalarını istemişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin Konuşma Diline Yönelik Farkındalıkları

<p>Konuşma dili yazı dili farkları</p> <p>1) bile - öyle 2) gardaş - kardaş 3) gacırmayalım - caarmayalım 4) giteez - gitalce? 5) gasar - taşar 6) traktör - traktör</p>	<p>Konuşma dili yazı dili farkları ; yeriz → yiriz ile yapacağız → rapacoz kardaş → gardaş bulamıyoruz → bulamaycaz yazıyorlar → yazıyorlar</p>	<p>Konuşma dili yazı dili farkları</p> <p>asılın → asılın napamış → ne yapmış? asılın → asılın uşşım → uşşım ulki? → ulki? uşşılara → uşşılara</p>	<p>Konuşma dili yazı dili farkları</p> <p>→ yağım → yağım → gardaş → kardaş → deel → deşil → kuruyulan → kuruyulan → caahiliz → cahilce → gal → kal</p>
--	---	--	---

Öğrenci çalışma yapraklarında da görüldüğü üzere öğrencilerin konuşma ve yazma dili arasındaki ayrışmaları doğru bir şekilde yansıttıkları görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Etkinlik, konuşmacı öğrencilerin aktif konuşma yaptığı diğer öğrencilerin ise ellerindeki metinleri kullanarak konuşma diline odaklandığı bir tasarım olduğu için “konuşma metni etkinliği” şeklinde adlandırılmıştır. Etkinliğin amacı, konuşma dilinin kötü veya yanlış bir şey olmadığı yer yer yazı dilinden farklılıklar gösterdiğini fark etmeyi sağlamaktır. Konuşma dili, yazı diline göre daha eski olması ve değişime daha hızlı ayak

uydurması bakımından yazı diliyle gelişimi ve değişimi aynı olmaz. Bu sebeple kullanıcıların iki dilden birini seçmek zorunda olmayıp iki dilin güzelliklerini yakalayabilmeleri esastır. Örneğin konuşma dili tekrarı sever, kısaltmalardan keyif alır; yazı dili ise bunun tam tersidir.

Araştırmada konuşma dilinin özelliklerini vurgulama amaçlı her bir sınıf düzeyine uygun kazanımlarla birer tane etkinlik tasarımı (bkz. Ek 2) ve bu etkinliklerin sınıf içi uygulanmasını sağlamak için öğretmenlere yönelik uygulama yönergeleri (bkz. Ek 1) hazırlanmıştır. Etkinlikler ve yönergeler uygulamaları yapan dört öğretmenden gelen dönütlerle güncellenmiştir.

“Konuşma metni” kavramı araştırmanın en önemli iddiasıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2019) “dinleme/izleme metni” veya “okuma metni” kavramları olmasına rağmen “konuşma metni” kavramını görmek mümkün değildir. Šolcová (2011: 16-17) ortaokullarda dil öğretimi konusunda yaptığı çalışmasında konuşma becerisinin kazandırılması için konuşulan dile ait konuşma metinlerinin konuşma öğretiminin bir parçası olduğunu, konuşmanın yazılı hali üzerinden konuşma öğretiminin sağlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Konuşma metni otantik videolar kullanılmıştır. Öğretmenler araştırmada kullanılan videoların otantik olmasının günlük yaşamdan örnekler sunmasının öğrencilerin dikkatlerini çekmede, farklı konuşma örnekleri görmelerinde, konu sınırlamasındaki genişlikten dolayı sıkılmamalarında, örnekleri izlerken aynı zamanda yeni bilgilerle tanışma fırsatları elde etmelerinde avantaj sağladığı için tercih edilebileceği ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin video içerikleri ve bu videodaki konuşmalardan hareketle seslendirme yapmaların derse öğrenci katılımını artırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre bu durum, metinlerin doğal konuşmaları içermesinden kaynaklanmaktadır. Florez’e (1992: 6) göre konuştuğu dilini iyi bir şekilde anlamının yolu, otantik malzemede yer alan konuşma bağlamlarının yer aldığı metinlerle (alışveriş diyalogları, ikna etmeye dönük konuşmalar gibi) öğrencilere bu farkındalıkların yansıtılmasında yatar.

“Konuşma sırası görevi” tasarımının en önemli farklılıklarından biridir. Klasik uygulamalarda bir veya iki kişi konuşma yaparken kalan öğrencilerin hepsi dinleyici rolündedir. Bu rolde çoğunlukla dinleme becerisi ile alakalı olarak kabul edilir. Burada ise dinleyici rolündeki öğrenciler kendilerine verilen bir görev ile tamamen konuşma diline odaklanmaktadır. Konuşma sonrası öğrencilerden alınan çalışma yapraklarına bakıldığında öğrencilerin konuşma sırası görevlerini etkili bir şekilde uyguladıkları görülmüştür.

Etkinlikte öğrencilerin bir metni seslendiriyor olmaları dramaya benzetilebilir. Tasarımın dramadan ayrılan birkaç özelliği vardır. Örneğin drama çalışmalarında öğretmenin çok fazla hazırlık yapması gerekir ve ayrıca dramada her öğrenci görev alamaz. Bu etkinlik ile öğretmen uzun bir hazırlık yapmak zorunda olmadığı gibi öğrencilerin de uzun bir ön hazırlığa ya da özel bir yeteneğe sahip olmalarına gerek yoktur. Uygulama yapan öğretmenin görüşü dikkat çekicidir: “Ö3: 5, 6 ve 7. sınıflar buna bayıldı. Hem ezberlemek zorunda kalmadıkları için hem de doğal olacakları için sevdiler.” Bunun sebebi dramada ezber yapılırken bu etkinlikte her bir konuşmacının elinde yazılı bir metnin var olmasıdır. Ayrıca Benzer ve Ünsal (2019: 657-658) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin ders

kitaplarında var olan etkinliklerin hazırlıklı konuşmalara yönelik olduğu, hazırlıklı konuşmaların ise bütün öğrencilere söz hakkı vermediği için sığ bir kullanım alanına sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Etkinliğin en önemli tereddüdü, öğrencilerin konuşma dili örneklerini yazı diline aktarma ihtimalidir. Bunun olup olmadığını kontrol etmek amaçlı uygulamada öğretmenler öğrencilerinden bir kâğıda konuşma ve yazı dili açısından farklılıkları bulmaları istemişlerdir. Öğrencilerin konuşma dili örnekleri üzerinden yazı dili karşılıklarını buldukları tespit edilmiştir (bkz. 3.3). Bu sonuç Tiryakiol, Sarıtaş ve Benzer (2018: 389) öğrencilerin hatalı örneklerle karşılaşmaları onları doğru örneklere ulaşmada ve öğrencilerin öğrenmelerine/anlamlandırmalarına yardımcı olmaktadır, savları ile örtüşmektedir. Araştırmada Kroll ve Vann (1981: 82) çalışmalarında konuşma ve yazı dilinin farklarının belli ölçülerde ortaya konması gerektiğini ifade etmiştir. Ünsal (2019: 184) bu ayrımı fark edebilmeleri için öğrencilere konuşma etkinliklerinin öncesinde yapılacak uyarılarla öğrencilerin metinleri seslendirirken konuşma diline özgü kullanılan ifadelere (duraksama ifadeleri, deyimler, ses olayları vb.) odaklanmalarını sağlandığını ve yazı dilinde yansımaması için bazı kullanımların yazıya geçmemesi gerektiği (gelicem-geleceğim), bazı konuşma diline özel kullanımların (he, ya vb.) yazı dilinde kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir.

Konuşma sonrası için araştırmada 8 tip soru örneği tasarlanmıştır. Öğretmenler bu soru tiplerinin öğrencilerin konuşma dili farkındalığını arttırdığını ayrıca kelimelerin farklı anlamlarını konuşma içinde fark etmelerini ve dolayısıyla sağladığını konuşma dili zenginliğinin arttığını ifade etmişlerdir. Soru tipleri etkinliklere uygulanırken en çok yaratıcılık noktasında yoğunlaştığı, alternatiflerini bulma, bir kelimeyi farklı bir kelimeyle ifade etme, bir deyim kullanabilme şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Ortaokul aşamasında çocukların konuşma dilinin zenginliğini fark etmesi için bir fırsat ve kendini ifade etme yeteneğinin gelişmesi için önemli bir adım olacaktır.

Öğretmenler, etkinlerin uygulanabilmesine yönelik bir ders saatini yeterli görmüşlerdir. Bu bulgu, tasarımın işe yararlılığı noktasında çok önemlidir. Türkçe dersinin bir saatinin konuşmaya ayrılması bu beceriye dönük farkındalığın artmasında önemli katkı sağlayacaktır.

Öneriler

1. Konuşma metni kavramı öğretim programında yer almalıdır.
2. Okuma, yazma, dil bilgisi gibi bir ders saatinde bir beceri üzerine yoğunlaşıldığı gibi konuşma becerisine yönelik farkındalığı arttırmaya yönelik de bir ders saati ayrılmalıdır.
3. Konuşma yalnızca psikomotor beceri olarak görülmeyip bilişsel bir beceri olarak tanımlanmalıdır.

Kaynakça

- Alver, M. ve Taştemir, L. (2017). Konuşma becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *IJLET*, 5(3), 451-462.
- Baştürk, M. (2004). *Dil edinim kuramları ve Türkçenin anadili olarak edinimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Benzer, A. (2019). "Dinleme ve sınıf içi uygulama örnekleri", Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 165-202.
- Benzer, A. ve Ünsal, F. (2019). Konuşma öğretiminin program ve ders kitabı ekseninde uygulamaya yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 647-662.
- Bygate, M. (1987). *Speaking*. Oxford: Oxford University Press.
- Dursunoğlu, H. (2006). Türkiye Türkçesinde konuşma dili ile yazı dili arasındaki ilişki. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 30, 1-21.
- Ergenç, İ. (2002). *Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleyiş Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Ertürk, H. ve Üstündağ, T. (2007). İngilizce öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılmasında yazılı-görsel öğretim materyalinin erişime etkisi. *TÖMER Dil Dergisi*, 27-41.
- Florez, M. C. (1992). Improving adult English language learners' speaking skills. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED435204.pdf> Erişim tarihi: 18.11.2019.
- Goh, C. C. M. ve Burns, A. (2012). *Teaching speaking: A holistic approach*. New York: Cambridge University Press.
- Greene, J. C., Kreider, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in Social inquiry (pp. 274-281). In B. Somekh & C. Lewin (Eds.), *Research methods in the social sciences*. London: Sage.
- Greene, J. C., Kreider, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in Social inquiry (pp. 274-281). In B. Somekh & C. Lewin (Eds.), *Research methods in the social sciences*. London: Sage.
- J. C., Kreider, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in Social inquiry (pp. 274-281). In B. Somekh & C. Lewin (Eds.), *Research methods in the social sciences*. London: Sage.
- Gorard, S. (with T Johnson, A. P. (2014). *Eylem araştırması el kitabı*. Y. Uzuner ve M. Özten Anay (Çev. Ed). Ankara: Anı Yayınevi.
- Kayı, H. (2006) Teaching Speaking: Activities to Promote Speaking in a Second Language. *The Internet TESL Journal*, 11. <http://iteslj.org/Techniques/Kayi-TeachingSpeaking.html> Erişim tarihi: 14.09.2018.
- Kıran, Z. (1996). *Dilbilim akımları*. Ankara: Onur Yayınları.
- Kroll, B. K. ve Vann, R. J. (1981). *Exploring speaking-writing relationships: connections and contrasts*. National Council of Teachers of English, Urbana, Ill.
- Lyons, J. (1983). *Kuramsal dilbilimine giriş* (A. Kocaman, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2019). *1-8. sınıflar Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara.
- Potur, Ö. ve Yıldız, N. (2016). Konuşma becerisi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (18), 27-40.
- Schroeder, C. (2002). On the structure of spoken Turkish. *Essener Linguistische Skripte-elktronisch* 2 (1), 73-90.
- Torky, S. A. E. F. (2006). *The effectiveness of a task-based instruction program in developing the English language speaking skills of secondary stage students*. Doktora Tezi, Ain Shams University, Mısır.
- Šolcová, P. B. (2011). *English language and literature and teaching English language and literature for secondary schools*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Masaryk University, Brno.

- Ulum, H. ve Taşkaya, M. S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için kullandıkları etkinlikler. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 92-101.
- Ünsal, F. (2019). *Türkçe derslerinde rol alma modeli ile hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin konuşma tutum ve kaygılarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Vendryes, J. V. (2001). *Dil ve düşünce* (B. Vardar, Çev.). İstanbul: Multilingual Yayınları.

Metinlerde Yer Alan Videoların Kaynakçası

- CNN TÜRK (06 Aralık 2017). Türkiye’de otobüs şoförlüğü yapan tek kadın. https://www.youtube.com/watch?v=pqAp1slgM_s Erişim tarihi: 14.09.2018.
- CNN TÜRK (30 Temmuz 2018). Havada doğan kabin memurunun hikayesi. <https://www.youtube.com/watch?v=zBqw7CZqhCg> Erişim tarihi: 09.08.2018.
- Murat Atasoy (06 Ekim 2013). Harry Potter ve Felsefe Taşı Türkçe Dublaj Fragman. <https://www.youtube.com/watch?v=75esG8nCGfI&t=1s> Erişim tarihi: 14.09.2018.
- Turkish Airlines (02 Haziran 2015). Turkish Airlines: vazgeçme. <https://www.youtube.com/watch?v=v13swM1hCeY&t=2s> Erişim tarihi: 14.09.2018.

Ek 1. Yönerge

Uygulama Yönergesi

Etkinliğin öncesi, sırası ve sonrasında dikkat edilmesi gerekenler hususlar şunlardır:

Konuşma Öncesi

1. Konuşma metinlerinde kaç öğrencinin görevli olacağı bilgisi yer almaktadır. Öğretmen bir grup öğrenciyi konuşmacı olarak görevlendirir. Konuşma metnini ders öncesinde seçtiği veya istekli olan bu öğrencilere dağıtır. Ardı sıra öğrencilere konuşma metninde yer alan karakterlerden hangisi olmak istediklerini sorar veya öğretmen kendisi karakterleri atar. Öğrencilerden konuşma metnini derse gelmeden önce evde en az bir kez okuyup gelmeleri istenir.

2. Ders günü konuşma metni seslendirilmeden önce hazırlık soruları öğretmen tarafından sözlü olarak sınıfa yöneltilir.

3. Seslendirmesi yapılacak video öğrencilere izletilir. Buradaki amaç karakterin beden dili, ağız vb. özelliklerine dikkati çekmektir. Video içeriğine ve uzunluğuna bağlı olarak birkaç kez dinletilebilir. İlk dinleme kesintiye uğratılmaksızın ikinci dinleme ise yer yer durdurulup konuşma dili örneklerine dikkat çekilerek izletilir.

Konuşma Sırası

Bu aşamada öğretmen rehber rolünde olup süreçte bütün öğrencilerin aktif olmasını sağlar. Bunun için;

1. Öğretmen konuşma yapacak öğrencileri tahtaya kaldırır.
2. Sıralarında oturan öğrencilere konuşma metni dağıtılır. Öğrencilere ellerindeki kâğıtta yer alan görevi tamamlamaları bilgisini verir.
3. Video sessiz bir şekilde hareket eder.
4. Konuşmacı öğrenciler sırası geldikçe video ile uyumlu bir şekilde seslendirme yapar.
5. 4. adımla eş zamanlı olarak sıralarında oturan öğrenciler ellerindeki konuşma metni üzerinde görevleri doğrultusunda işaretleme yapar, not alırlar.

Konuşma Sonrası

1. Tahtada konuşma yapan öğrencilere, heyecanlanıp heyecanlanmadıkları nerede zorlandıklarına dair genel sorular sorulur.

2. Sonrasında tahtadaki öğrencilerde yerlerine oturur.

3. Sıralarında konuşmayı dinleyen öğrencilere görevlerini tamamlamaları için biraz daha süre verilir.

4. Konuşma sırası görevinin cevapları istenir. Cevaplar sözlü olarak veya tahtaya oluşturulacak bir liste üzerinde doldurularak verilir.

5. Bütün sınıfa konuşma dili farkındalığını arttırmaya yönelik konuşma sonrası soruları yöneltilir.

Ek 2. Konuşma Metni Etkinlikler

5. sınıf	Öğretmen Formu Konuşmacı sayısı: 10
<p>(Bu kısım öğretilen kalmalıdır.)</p> <p>Kazanımlar: T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular. T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.5.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.</p> <p>Konuşma Öncesi Sorular</p> <ol style="list-style-type: none"> Günlük hayatta önünüze çıkan engeller karşısında kaçır mısınız yoksa mücadele mi edersiniz? Leonardo Da Vinci “Engeller beni durduramaz, her bir engel kararlılığımı daha da güçlendirir.” der. Sizce bu ne anlama geliyor? <p>Cevap Anahtarı:</p> <ol style="list-style-type: none"> Karşımıza sürekli engeller çıkabilir, bu durumda her engelde kaçmak yerine mücadele etmeliyiz çünkü yarın karşımıza başka bir engelin çıkmayacağını bilemeyiz. Başarılı olmak isteyen hiçbir engel yolundan alıkoymaz. Tam tersi onu başarıya daha çok yakınlştırır. Başarı yolunda başarısızlık da mümkündür. <p>Konuşma Sırası Görevi - Aşağıdaki metinde <i>a</i> ve <i>e</i> seslerinden <i>i-ı</i> seslerine dönüşen kelimeleri bulup daire içine alınız.</p> <p>Konuşma Sırası Cevabı: 6. konuşmada geçen “<u>gelmiyoğum</u>”, 13. konuşmada geçen “bekliyo”, 15. konuşmada geçen “istiyo” ve “geleceksin”, 16. konuşmada geçen “di”, 18. konuşmada “di” ve “yapamıycam” ve 21 konuşmada geçen “tanımıyan” ifadeleri.</p> <p>Konuşma Sonrası Sorular</p> <ol style="list-style-type: none"> 16 ve 18. konuşmalarda geçen “di mi” ifadelerinin yazı dilindeki karşılığı sizce nedir? Konuşurken bu ifadeyi sizce neden daha kısa kullanıyoruz? (<i>telaffuz</i>) 4. konuşmada çocuk “Hocam uçak nerden çıktı?” derken sizce bu soruyla ne anlatılmak isteniyor? (<i>anlama</i>) 8. konuşmada cümle sonunda neden parantez içinde ünlem kullanılmış olabilir? (<i>beden dili</i>) 19. konuşmada geçen <i>mızızlanmak</i> ne demektir? Arkadaşlarınız arasında mızızlanan insanlar için başka hangi ifadeleri kullanırsınız? (<i>farklı kullanımları bulabilme</i>) 7. konuşmada antrenör İlyas’a “Oğlum dursana İlyas!” der. Bu ifadeyi kibar bir hâle getirelim. Bunun yanı sıra durmasını istediğiniz kişi öğretmeninizse bu fiili nasıl kullanırsınız? (<i>eleştirme</i>) 17. konuşmada adam çocuğu ikna etmek için “Bak bakalım sağlam mı?” diyor. Sizce ne dese çocuk tam olarak ikna olurdu? (<i>alternatifleri bulabilme</i>) 1.12 saniyede kız çocuğu, diğer çocuğu ikna etmek için neden “Kaleci olmak istiyomu musunuz?” der. Korkutmak isteseydi ne derdi? (<i>yaratıcılık</i>). 8. konuşmada, kız çocuğu olsaydı uçaktan korkan çocuğa ne derdi? (<i>karşılaştırma</i>) <p>Cevap Anahtarı:</p> <ol style="list-style-type: none"> “di mi” ifadesinin yazı dilindeki karşılığı “değil mi” şeklindedir. Konuşurken hep daha kısa yolu tercih ettiğimiz için bu ifadeyi de daha kısa kullanırız. Burada uçağın gerçekten çıktığı değil, uçakla yolculuk olmanın beklenmedik bir durum olması mevzudur. Alay ya da dalga geçme amaçlı olarak kullanılmıştır. 	

4. Mızızlanmak, memnun olmamak ya da o durumdan hoşnut olmamak demektir. Bu ifade yerine *huysuzluk etmek, tirip atmak, kapris yapmak* ifadelerini kullanıyoruz.
5. Dursana derken emir veriyoruz, bu ifade yerine "... durabilir misin?" ya da "dur lütfen" şeklinde kullanabiliriz. Öğretmenimizin durmasını istiyorsak "... durabilir misiniz?" ya da "durur musunuz lütfen." şeklinde kullanabiliriz.
6. 100 kiloluk adamı bile taşır bu halat!
7. "Yapamazsın.", "Başın dönerse düşebilirsin.", "Başaramazsın." diyebilirdi.
8. Dur, oynamak istiyor musun? Kaçma!

Öğrenci Kısmı

(Bu kısımdan itibaren öğrenciler için çıktı alınır.)

Konuşma Sırasındaki Görevimiz

- Aşağıdaki metinde *a* ve *e* seslerinden *i-ı* seslerine dötüşen kelimeleri bulup daire içine alınız.

Turkish Airlines: Vazgeçme

1. **Antrenör:** *O:lum da:a i: pas at! Da: iyi pas at!*
2. **Bir çocuk:** *Yere yaat!*
(Düdük sesi)
3. **Muhtar:** *Mujdemi isterim! Finale uçakla gidiyoruz!*
4. **Birinci çocuk:** *Uçak mı? Hocam uçak nerden çıkdı?*
5. **İkinci çocuk:** *Korkuyo musun?*
6. **Birinci çocuk:** *Ne korkcam! Çocuk muyum ben? Ben gelmiyoğum!*
7. **Antrenör:** *İlyas! O'lum dursana İlyas!*
8. **Başka bir çocuk:** *Pilota söyleyelim de çlçaktan uçar (!)
(Davul sesi)*
9. **Spiker:** *Avrupa'nın deniz üzerine inşa edilen ilk havalimanı Ordu-Giresun, Türk Hava Yollarının ilk seferiyle ulaşma açıldı.
(Kemençe sesi)
(Çivi çakma sesi)
(Horoz sesi)
(Davul sesi)*
10. **Birinci çocuk:** *Nereye gidiyöz kız?
(Karadeniz müziği)*
11. **Birinci çocuk:** *Ben buraya çıkamam!*
12. **Birinci çocuk:** *İlk önce sen geç!*
13. **Kız çocuğu:** *Hadi niye korkuyosun? Herkes seni bekliyo.
(Karadeniz müziği)*
14. **Kız çocuğu:** *Hadi!*
15. **Kız çocuğu:** *Kaleci olmak istiyo musun? O zaman geliceksin. Hadi gel. Tut elimi.
(Karadeniz müziği)*
16. **İlyas:** *A:bi sağlam bu di mi?*
17. **Bir adam:** *Bak bakalım sağlam mı?*
18. **Birinci çocuk:** *Düşmem di mi? Kız ben yapamıycam.*
19. **Kız çocuğu:** *Hadi gel, mızızlanma.
(Karadeniz müziği)
(Havaalanı anonsları)*
20. **Hostes:** *Hoş geldiniz.
(Karadeniz müziği)
(Alkış sesleri)
(Çocuk sesleri)*
21. **Dış ses:** *Hayallerine ulaşmak için hiçbir engel tanımıyan Türkiye, memleketin her köşesine kolayca ulaşsın diye... Türk Hava Yolları.*

<https://www.youtube.com/watch?v=vl3swM1hCeY>

6. sınıf	Öğretmen Formu Konuşmacı sayısı: 13 – Diğer sesler için 11 öğrenci görev alır.
<p>(Bu kısım öğretmende kalmalıdır.)</p> <p>Kazanımlar:</p> <p>T.6.2.3.Konuşma stratejilerini uygular. T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.</p> <p>Konuşma Öncesi Sorular</p> <p>1. Diğer insanlardan farklı olduğunuzu düşünüyor musunuz? Nedeninizle açıklayınız? 2. Bir gün olağanüstü gücünüzün olduğunu öğrenseniz bunu ilk kime söylediniz?</p> <p>Cevap Anahtarı:</p> <p>1. Evet. Bazen karşımdaki insanların zihinlerini okuyabildiğimi düşünüyorum. (Aslında herkes karşımdaki kişinin hareketlerinden böyle çıkarımlarda bulunabilir. -Öğretmen açıklaması-) 2. Kimseye söylemezdim. Muhtemelen bana inanmazlardı.</p> <p>Konuşma Sırası Görevi</p> <p>- Aşağıdaki metinde geçen yansıma sesleri bulup daire içine alınız.</p> <p>Konuşma Sırası Cevabı:</p> <p>Metinde yer alan "Hırr!", "Hu! Hu!", 40. konuşmada geçen "-Opss! Ho hohohoy!", Altın Snitch'in sesleri ile metinde geçen kanat, kilit, şimşek, kılıç sesi, ejderha, üç başlı köpek, baykuş, mühür ve trol sesleri.</p> <p>Konuşma Sonrası Sorular</p> <p>1. Metinde konuşma diline göre farklı yazılan kelimelerde en çok hangi ses değişmiştir? Bu sesin değişme nedeni nedir? (<i>telaffuz</i>) 2. 40. konuşmada Hagrid "Opss!" diyor. Bu ne demektir? (anlama) 3. Sizce metinde neden bu kadar çok ünlem kullanılmıştır? (beden dili) 4. 4. konuşmada Garrick Ollivander, "Bay Potter" der. Biz olsak burada saygı ifadesi olarak başka kelimeler kullanırdık. Sizce ne derdik? (farklı kullanımları bulabilme) 5. 28. konuşmada Hermonie Granger biri için "Anlaşılması zor bir insan..." diyor. Sizce o kişinin anlaşılması zor bir insan olduğuna karar kıldıysa neden sonrasında "...öyle değil mi?" diyor. (eleştirme) 6. 28. Konuşmada Hermonie "Anlaşılması zor bir insan," diyor, haydi bunu kısa bir şekilde edelim. (alternatifleri bulabilme) 7. 2. konuşmada Vernon Dursley'in Harry'ye inanmadığını anlıyoruz. Peki ya inansaydı ona ne derdi? (<i>yaratıcılık</i>) 8. Vernon Dursley ve Hermonie Granger arasındaki fark nedir? Bunlar arasındaki en keskin farkı hangi cümlelerinden anlıyoruz? (karşılaştırma)</p> <p>Cevap Anahtarı:</p> <p>1. "bulacak, keşfedicek, çalışıcac" kelimelerinde görüldüğü üzere sadece -acak, -ecek formları olan gelecek zaman eki, konuşma dilinde <i>i</i>, <i>u</i> seslerine dönüşmüştür. Bu sesin değişme nedeni ise önce söylenen sesin sonra söylenen sesi kendine benzetmesindedir. 2. Bazen telefon uygulamalarında ya da diğer şifre girerken karşımıza çıkar. Girilmeyeceğini, orada durmayı ifade eder. 3. Bu bir fragman metni olduğu için izleyiciyi şaşırtmak, onlarda merak uyandırmak için insanları harekete geçiren (Yukarı!, Harry!) çok fazla ifade ve efekt kullanılmıştır. Bunun yanı sıra şaşırtıcı</p>	

durumlar geçtiği için sürekli farklı kişilere seslenme ifadeleri de (Harry!) olduğu için yazı dilinde bunları göstermek için ünlemlere ihtiyaç duyulmuştur.

4. Biz insanlara soyadı ile ifade etmediğimiz için “Harry Bey.” şeklinde ifade ederdik.
5. Çünkü karşı tarafından da onu onaylamasını ve ona hak vermesini istiyor.
6. “Anlaşılmaz insan.” diyebiliriz.
7. Hayal gücüne güven, en büyük büyü/sihir odur. Onunla ister devler ülkesi istersen de sadece iyilerin olduğu bir dünya kurabilirsin.
8. 2. konuşmada Vernon Dursley, Harry’ye “Büyü diye bi şeyyy yoktur, evlat!”, 45. konuşmada ise Hermonie Granger “Harika bi sihirbaz olucaksın, Heri!” der. Bu ifadelerden Vernon Dursley ve Hermonie Granger arasındaki en önemli fark Dursley’in Harry’ye inanmadığını, onun düşüncelerine inanmadığını, Granger’in ise Harry’ye inandığını ve onu desteklediğini anlıyoruz.

Öğrenci Kısmı

(Bu kısımdan itibaren öğrenciler için çıktı alınır.)

Konuşma Sırasındaki Görevimiz

- Aşağıdaki metinde geçen yansıma sesleri bulup daire içine alınız.

Harry Potter ve Felsefe Taşı Türkçe Dublaj Fragman

Hu! Hu!

(Kanat çırpma sesi)

Hu! Hu!

(Baykuş sesi)

1. **Dış ses:** Heri Potur, (Harry Potter) 10 yıl boyunca kendini farklı hissetti.

(Kapı kilitleme sesi)

2. **Vernon Dursley:** Büyü diye bi şeyyy yoktur, evlat!

3. **Dış ses:** Ama bugün çok farklı olduğunu...

4. **Garrick Ollivander:** Sizi ne zaman görüceğimi merak ediyordum, Bay Potur.

5. **Dış ses:** Keşfetmek üzere...

6. **Rubeus Hagrid:** Sen bir sihirbazsın, Heri!

7. **Harry Potter:** Ben neyim?

8. **Rubeus Hagrid:** Sihirbaz!

(Şimşek sesi)

9. **Harry Potter:** Vay canına!

10. **Dış ses:** Şimdi sihirli bir şatoda...

11. **Hareketli Pano:** Hogvarts’a hoş geldiniz!

12. **Ron Weasley:** Muhteşem!

13. **Dış ses:** Güvenilir arkadaşlar bulucak...

14. **Rolanda Hooch:** İlk uçuş dersinize hoş geldiniz!

15. **Harry Potter:** Yukarı!

16. **Hermonie Granger:** Yukarı!

(Herkes)

17. **Harry Potter:** Vay canına!

18. **Ron Weasley:** Yukarı! Ahh!

19. **Herkes:** Hahahaha!

20. **Harry Potter:** Hihhi!

21. **Ron Weasley:** Kapa çeneni, Heri!

22. **Hermonie Granger:** Petrikipus tırotalus!

23. **Ron Weasley:** Ürkütücü!

24. **Dış ses:** Ve hayallerinin bile ötesinde...

25. **Harry Potter:** Bu şeyler tam olarak nedir?

(Griphookların mühür sesi)

26. **Rubeus Hagrid:** Onlar cin Heri.

27. **Dış ses:** Bir dünya, keşfedicek...

(Şimşek sesi)

(Hurr!)

(Tirol sesi)

(Harry, Ron, ve Hermonie bağırır.)

28. **Hermonie Granger:** Anlaşılması zor bir insan, öyle diğil mi?

29. **Profesör Quirrel:** Zindan da tirol var!

(Herkes korku ve panik içinde bağırır ve kaçıtır.)

30. **Albus Dumbledore:** Suu suuun! Lütfen, hiç kimse, paniğe kapılmasın!

(Herkes bağırır.)

(Üç başlı köpek sesi)

31. **Ron Weasley:** Bu işleri biraz karıştırıyor...

32. **Rubeus Hagrid:** Şunu anlamalısın Heri, bütün sihirbazlar iyi değildir! Bazıları doğru yoldan sapar.

(Şimşek sesi)

33. **Severus Snape:** Şu anda okulda gizlenen şeyin ne olduğunu biliyo musun?

34. **Harry Potter:** Fel-se-fe taşı!

35. **Dış ses:** Gelin ve mucizeleri görün!

36. **Ron Weasley:** Son derece başarılıydınız.

37. **McGonagall:** Teşekkür ederim.

(Altın Snitch'in sesi)

38. **Dış ses:** Sihirlere tanık olun!

39. **Hermonie Granger:** O şeyyy, bir ejderha mı?

(Ejderha sesi)

40. **Rubeus Hagrid:** -Opss! Ho hohohoy!

(Harry, Harmonie ve Ron gülerler.)

41. **Dış ses:** Ve hayatınızın...

42. **Harry Potter:** Felsefe taşı!

(Kılıç sesi)

43. **Hermonie Granger:** Biri onu çalmaya çalışacak!

44. **Dış ses:** Serüvenini yaşayın!

(Herkes: Hooley!)

(Şimşek sesi)

45. **Hermonie Granger:** Harika bi sihirbaz olucaksın, Heri!

(Şimşek sesi)

46. **Dış ses:** Heri Potır ve Felsefe Taşı, sihir yakında başlıyor!

<https://www.youtube.com/watch?v=75esG8nCGfI&t=1s>

7. sınıf

Öğretmen Formu

Konuşmacı sayısı: 6

(Bu kısım öğretilmekte kalmalıdır.)

Kazanımlar:

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.7.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Konuşma Öncesi Sorular

1. En güvenli ulaşım aracı hangisidir? Neden?

2. Sizce uçaklarda yaşanmış en ilginç olay ne olabilir?

Cevap Anahtarı:

1. En güvenli ulaşım aracı uçaktır. TÜİK 2013 verilerini göre en az kaza hava yollarında yaşanmıştır.

2. Bu bir doğum olabilir. Havada bir annenin doğum yapması herkes için unutulmayacak bir durumdur.

Konuşma Sırası Görevi

- Metinden aynı harfin yan yana kullanıldığı kelimeleri bulalım.

Konuşma Sırası Cevabı:

12. konuşmada geçen “eee” ve “ııı”, 16 ve 18. konuşmalarda “ııı” ifadeleri.

Konuşma Sonrası Sorular

1. 12, 16 ve 18. konuşmalarda geçen “ııı” ifadeleri yerine yazı dilinde ne tercih ederiz? (*telaffuz*)
2. 4. konuşmada geçen “bir elin parmaklarını geçmemek” ne demektir? (*anlama*)
3. 2. konuşmada soru ifadesi (kim) kullanılmasına rağmen sizce neden cümle sonunda neden nokta kullanılmamıştır? (*beden dili*)
4. 15. konuşmada, konuşmacı niye “biraz erken” demeyip “biraz erkence” demiş olabilir? (*farklı kullanımları bulabilme*)
5. 4. konuşmada konuşmacının “kuşkusuz” ifadesini kullanma sebebi ne olabilir? (*eleştirme*)
6. 18. konuşmada geçen “çoluk çocuk” ile kastedilen nedir? (*alternatifleri bulabilme*)
7. Metinde Erkan Geldi misafirini “Hoş geldiniz!” diyerek karşılıyor. Siz bir misafirinizi karşılarken ona neler dersiniz? (*yaratıcılık*)
8. Videodaki çelişkili iki ifadeyi bulalım. Bir ipucu “doğum”. (*karşılaştırma*)

Cevap Anahtarı:

1. Bu ifadeler duraksama bildirir. Yazı dilinde bu ifadeler yerine hiçbir şey kullanmayız çünkü yazı dilinde cümlelerimizi zihnimizde düşünerek yazarız.
2. Sayısal olarak belli bir sınır çizme anlamında kullanılmıştır.
3. Konuşmacı aslında burada soru sormuyor ve “... kaç kişi havada doğmuş olabilir ki.” derken de havada doğan birinin olmadığından emin olarak konuşur.
4. +ce eki zaman bildiren adlara gelerek ‘eşitlik, süresince, boyu’ anlamı verir.
5. Tahmin etme amacıyla kullanılmıştır.
6. Bütün aile, bütün ev halkı anlamında kullanılmıştır.
7. Hoş geldiniz, buyurun, selamün aleyküm-aleyküm, selam, merhaba...
8. 9. konuşmada annem tek başınayken doğumumu yaptı, diyor ancak 12. konuşmada uçakta bir doktor olduğunu belirtiyor. Demek ki doğumu anne değil de doktor gerçekleştirmiş ve kabin memurları da yardım etmiş yani anne tek başına değilmiş.

Öğrenci Kısmı

(Bu kısımdan itibaren öğrenciler için çıktı alınır.)

Konuşma Sırasındaki Görevimiz

- Metinden aynı harfin yan yana kullanıldığı kelimeleri bulalım.

Havada Doğan Kabin Memurunun Hikâyesi

1. **Pilot anonsu:** Hanımefendiler, beyfendiler ve sevgili çocuklar!

2. **Muhabir:** Aramızda kaç kişi havada doğmuş olabilir ki.

3. **Erkan Geldi:** Hani benim tanıdığım bi kendim varım...

(Gülüşmeler)

4. **Dış ses:** Uçakta binlerce metre yüksekte dünyaya gelenlerin sayısı kuşkusuz bir elin parmaklarını geçmez. İşte 28 yaşındaki Erkan Geldi onlardan biri. Havada doğdu, havadan hiç kopamadı. Doğduğu Türk Hava Yollarında kabin memuru olarak çalışmaya başladı. Hikâyesi ilginç. Onu tanımak için Atatürk Hava Limanına gittik.

5. **Muhabir:** Şimdi Erkan Geldi ile tanışma zamanı. Onunla tam doğduğu yerde havada buluşcaz. İzmir uçuşuna eşlik edicez. Hikâyesini uçakta hep beraber dinlicez.

6. **Muhabir:** Merabaaa!

7. **Erkan Geldi:** Meraba, hoş geldiniz!

8. **Muhabir:** Merabalar!

9. **Erkan Geldi.** 9 Eylül 1990 sabahına İzmir’den Frankfurt’a olan direk seferde annem uçakta tek başınayken doğumumu yaptı.

(Gülüşmeler)

10. Muhabir: Sabırsızmışsın.

11. Erkan Geldi: Ben dünyaya geldim.

12. Erkan Geldi: Doğru söylüyorsunuz. Birazcık erken davranmışım. Annemin doğum sancısı tutmuş. Eee işte kabin memurlarını çağırmışlar. Böyle böyle diye. Doğum san... doğuruyorum, galiba diye. Ön tarafa almışlar hemen. Bisünzta (business) yer boşaltmışlar. Iı bir tane doktor varmış uçakta. Doktor ve kabin memurlarının yardımıyla doğumu gerçekleştirmişler. Iı kaptan pilotun ismini vermişler. Erkan Süzer kaptanın. İsmim oradan geliyor. Kendisiyle ma:lesef tanışma fırsatı bulamadım.

13. Dış ses: Erkan Geldi'nin o doğum anı Türk Hava Yollarının son reklam filminde de canlandırıldı.

14. Kabin memuru: Çok güzel.

(Doğum sancısı çeken kadının nefes sesleri)

15. Reklam filmindeki anons: Birileri biraz erkence davrandı. Tatlı bir telaşla uçtuk.

(Bebek ağlama ve alkış sesleri)

16. Erkan Geldi: Iı doğum sahnesinin olduğu bölümde ben de oynadım. Iı aslında çok duygulanıyosunuz onu izlerken.

17. Muhabir: Annen izlediğinde ne yaptı?

18. Erkan Geldi: Annem izlediğinde o da duygulandı. İleride çoluk çocuğuna gösterebileceğim bir anım oldu. Iı havada olmak güzel bi şey. Çalışmak da bir ayrıcalık benim için.

19. Dış ses: Erkan Geldi 4 yıldır Türk Hava Yollarında kabin memuru olarak çalışıyor. Sevdiği işi yaptığı için çok mutlu.

20. Muhabir: Biz de Erkan'la beraber İzmir'e gittikten sonra döndük İstanbul'a tekrar. Çok teşekkür ediyorum Erkan hem sana hem de Türk Hava Yollarına.

21. Erkan Geldi: Ben de çok teşekkür ederim. Gerçekten keyifli bir uçuş oldu.

<https://www.youtube.com/watch?v=zBqw7CZqhCg>

8. sınıf	Öğretmen Formu
Konuşmacı sayısı: 3	
<p>(Bu kısım öğretilen kalmalıdır.)</p> <p>Kazanımlar:</p> <p>T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.</p> <p>T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.</p> <p>T.8.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.</p> <p>T.8.2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.</p> <p>Konuşma Öncesi Sorular</p> <p>1. Sizce başarılı olmak için önce ne yapmak gerekir?</p> <p>2. En başarılı insanları düşünün. Sizce neden başarılılar? Başarılı insanların ortak özellikleri nelerdir?</p> <p>Cevap Anahtarı:</p> <p>1. Bence önce istemek gerekir. Sonrasında onun için mücadeleye girebiliriz. Başarı da zaten gelecektir.</p> <p>2. Doğru karar alırlar ve risk almaktan korkmazlar. Küçük adımlarla ilerler ve başarısız insanların hayatlarından ders çıkarırlar.</p> <p>Konuşma Sırası Görevi</p> <p>- Aşağıdaki metinde geçen bazı kelimelerde r sesi düşmüştür. Onları bulup daire için alınız.</p> <p>Konuşma Sırası Cevabı:</p>	

2. konuşmada geçen “bi”, 4. konuşmada geçen “taşıyo”, 12. konuşmada geçen “bi” ve 16. konuşmada geçen “istemiyo” kelimelerinde *r* sesi düşmüştür.

Konuşma Sonrası Sorular

1. 4. konuşmada geçen “bir şehirden...” kullanımı ile 12. konuşmada geçen “bi bayan...” kullanımı arasındaki farkı açıklayınız. (telaffuz)
2. 1. konuşmada dış ses “çeyrek asır” diyor. Bunun yerine 25 yıl da diyebilirdi. Çeyrek asır hangi anlamda kullanılmıştır? (anlama)
3. 1. konuşmada konuşmacı sık sık soru ifadelerini (kaç, kim gibi) kullanmasına neden soru işareti kullanılmamıştır? (beden dili)
4. 29. konuşmada geçen “Yolunuz açık olsun.” gibi başka hangi ifadeleri birini uğurlarken kullanabiliriz? (farklı kullanımları bulabilme)
5. Nazan kaptanı mesleğinin ehli olduğunu hangi cümlesinden anlarız? Neden? (eleştirme)
6. 17. Konuşmada Nazan kaptan “Ben onların elinden tutucam.” diyor. Bunun yerine ne diyebilirdi. (alternatifleri bulabilme)
7. 17. konuşmadan yola çıkarak Nazan kaptan, otobüs şoförlüğü sektöründen dışlansaydı kadınlara nasıl seslenirdi? (yaratıcılık)
8. 12. konuşmada geçen “Bi bayan kaptanımız vardı ben çocukken.” cümlesinde yaşanan durumun geçmişte olduğunu +DI ekinden anlıyoruz. Bunun yanı sıra bu cümlede başka hangi ifadeyle de anlarız? (karşılaştırma)

Cevap Anahtarı:

1. Konuşma dilinde belirlilik tercihlerinde zihin farkında olmadan /r/ sesini vurgulayarak ifade ederken belirsiz bir durum durumunda bir kelimesindeki /r/ düşme eğilimindedir. Tabi ki yazı dilinde yazımında ise her zaman için –r yazılır.
2. Geçen sürenin hiç de az olmadığını belirtmek ve dinleyiciyi etkilemek için kullanılmıştır.
3. Konuşmacı burada “kim bilir” ifadesini kullanıyor yani cevabını kimse bilemez veya sayısı belli olmadığı için kullanılmıştır. Belli bir cevabının olacağı düşünülseydi soru olarak sorulurdu.
4. İyi yolculuklar, güle güle gidin, Allah’a emanet olun, Allah’a ısmarladık gibi ifadeler kullanılabilir.
5. 2. konuşmada geçen “Hadi evladım hadi!” cümlesinden.
6. Destek olacağım, yanlarında olacağım, yardım edeceğim, arka çıkacağım... diyebilirdi.
7. Ya “Kadınlar her işin üstesinden gelir. Bu işi de başarırlar, istiyorlarsa yapabilirler.” derdi ya da “Emekli olmama az kaldığı için çalışıyorum. Kesinlikle bu mesleği tercih etmesinler, şoförlük kadınlara göre değil.” derdi.
8. Konuşmacının kullandığı “ben çocukken” ifadesindeki –ken eki sayesinde bu durumun geçmişte yaşandığında anlıyoruz.

Öğrenci Kısmı

(Bu kısımdan itibaren öğrenciler için çıktı alınır.)

Konuşma Sırasındaki Görevimiz

- Aşağıdaki metinde geçen bazı kelimelerde *r* sesi düşmüştür. Onları bulup daire için alınız.

Türkiye’de Otobüs Şoförlüğü Yapan Tek Kadın

(Şoförün şarkı sesi)

1. **Dış ses:** Geride kaç şerit bıraktı bilmiyor. Bugüne kadar kaç can taşıdı hatırlamıyor. Kim bilir kaç tünel geçti, kaç bardak çay içti, yollarda kaç türkü dinledi Na:zan Çelik. Haya:ımı yollara verdi. Yollar da ona çeyrek asırlık bir geçmiş.

(Korna sesi)

2. **Nazan Çelik:** Hadi evladım hadi. Bi gir şu perona artık!
3. **Dış ses:** Türkiye'nin şu anki tek şehirlerarası uzun yol otobüs şoförü.
4. **Muhabir:** Na:zan kaptanı yakalamak öyle kolay değil. Malum bir şehirden başka bir şehre yolcu taşıyo. Ömrünün 25 yılını yollara adanmış biri. Şimdi Esenler Otogarı'ndayız. Na:zan kaptan hazırlıklarını yaptı. Biraz sonra yola çıkacak. Gelin Na:zan kaptanı daha yakından tanıyalım! Kaptanım Merhaba!
5. **Nazan Çelik:** Merhabaa! Hoş geldiniz.
6. **Muhabir:** Hoş bulduk.
7. **Nazan Çelik:** Ben sizin gönlünüzü alayım. Şekerim
8. **Muhabir:** Aaa sonunda kavuşabildik.
9. **Nazan Çelik:** Çok şükür.
10. **Dış ses:** Onun hikayesi bir hayranlıkla başlamış.
11. **Muhabir:** Nerden çıktı bu otobüs şoförlüğü?
12. **Nazan Çelik:** Geçmişte de hayranlığım vardı. Bi bayan kaptanımız vardı ben çocukken. Ona hayranlık duyardım. 25 yıl gitti yol çizgileri saya saya.
13. **Dış ses:** Na:zan kaptan 51 yaşında iki çocuk annesi. En çok özlediği şeyse...
14. **Nazan Çelik:** Kadın muhabbeti. Muh... mutlaka yemek tarifleri almak istiyorum, dikme dikmek istiyorum, örgüler örmek istiyorum.
15. **Dış ses:** Ve yollarda kadın şoförleri görmek istiyorum diyor.
16. **Muhabir:** Na:zan kaptan yollarda tek olmak istemiyö artık.
17. **Nazan Çelik:** Kesinlikle kesinlikle kadınlarımız her işte başarılı olabilirler. Hiç sıkılmasınlar çekinmesinler, gelsinler. Ya ben onların elinden tutucam. Biz istiyoruz ki otobüs sektöründe de çiçekler açsın.
18. **Dış ses:** Emekliliğine iki buçuk yıl kalmış. Hayaliyse...
19. **Nazan Çelik:** Emekli olmadan önce bir reklam filminde oynamak isterdim.
20. **Muhabir:** Aaaa!
21. **Nazan Çelik:** Evet, evet.
22. **Muhabir:** Peki Na:zan kaptan çok tutmayalım artık yolcular gelecek.
23. **Nazan Çelik:** Evet.
24. **Muhabir:** Hazırlıklarınızı yaptınız.
25. **Nazan Çelik:** Evet.
26. **Muhabir:** Yolculuk nereye?
27. **Nazan Çelik:** Yolculuk İzmir.
28. **Muhabir:** İzmir'e.
29. **Nazan Çelik:** Evet.
30. **Muhabir:** Süper. Yolunuz açık olsun.
31. **Nazan Çelik:** Çok teşekkür ediyorum. Sela:metle.
(Araba ve korna sesleri)
32. **Dış ses:** Belki de çeyrek asırdır ona yollarda en çok türküler eşlik etti. Na:zan kaptan en çok o türküyü sevdi.
(Zara-Uyan Sunam Türküsü)

https://www.youtube.com/watch?v=pqAp1slgM_s